

Az országos magyar izr. tanító-egyesület

ÉRTESITŐJE.*Megjelen havonkint egyszer.*

Felelős szerkesztő: SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Az előfizetési pénzek és tagsági díjak
Ózer Zsigmond egyleti pénztárnokhoz
Klauzál-utca 4. szám küldendők.

Szerkesztői iroda: Sip-utca 12. sz.

Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-
egyesület.”

Előfizetési ár: Nem tagok számára
egész évre 2 frt.

Az egyesület tagjainak díjmentesen jár.

Boldogult Löw Lipót szegedi főrabbi emlékezete lapunk tiz évi főnállásának évfordulója alkalmából.

Az 1875-ik évben történt, hogy az orsz. magy. izr. Tanítóegyesület közgyűlését a szukkoth ünnepekre egybe hívta a fővárosba. Már az ünnepek második napján az a gyászhir járta be az országot és különösen a zsidó hitközségeket, hogy Löw Lipót, a tudós főrabbi, a haladás fáradhatlan előharczosa, a kitünő hazafi és buzgó zsidó, ki a szabadságharcban cselekvőleg is részt vett és annak lezajlása után ő is hiven osztozkodott mind abban a nyomorban és sok szenvedésben, mi akkor minden jó hazafinak osztályrésze lön, ez a férfiú kimult az élők sorából, kiszorult, felszabadult. A magyar zsidóság mély gyászában a magyar nemzet egész értelmisége őszinte részt vett, a magyar sajtó pártkülömbőség nélkül fájlalta a súlyos veszteséget, átértette, hogy ezzel a férfival a hazának egy bokros érdemekben megöszült hű és szerető fia, a magyar nemzetnek egy lelkes hive szállt a sirba. Az országos magyar izr. Tanítóegyesület közgyűlése nagyobb küldöttség által képviseltette magát a temetési gyászünnepélyekben, azt is tekintetbe vevén, hogy Löw Lipót az orsz. magyar izr. Tanítóegyesületnek örökös tiszteletbeli Elnöke volt.

Mikor aztán a közgyűlés tárgyalásait megkezdette, határozatot hozott, mely méltó volt a boldogult Elnökéhez, a kiváló magyar zsidó pap emlékéhez. A tanítóegyesület keletkezése óta mindig hazafias célok felé törekedett ugyan és működése mindenkör magyar nemzeti irányu volt, mit a zsidóság ádáz ellenségei sem merik elvitatni, de ez a határozat egy egész tett volt. Mint ha a boldogult nemes szelleme sugalta volna a közgyűlést, ez egyhangulag elhatározta, hogy magyar iskolai lapot fog kiadni, mint a zsidó iskola és zsidó tanítóság gyökeres megmagyarosításának legbiztosabb és leghathatósb eszközét. A lap első száma meg is jelent és pedig 1875. nov. 15-én, úgy hogy ezen számmal, melyben hazafiúi kegyelettel emlékezünk meg ama férfuról, ki évtizedeken át a magyar haladó zsidóság böcs és bátor vezére volt, egyszersmint a z a k k o r megindult lapunk 10-dik évfolyamát befejezzük. Az országos magy. izr. tanítóegyesület „Értesítője” pedig általában az első zsidó felekezeti magyar lap, mely a 10-dik évet betöltötte volt. Nem voltak gazdag pártfogóink, kik anyagilag segélyeztek volna; a tudós világ távortartotta magát a tanítók ezen irodalmi vállalatától: a mi történt az kizárólagosan a tanítók

részéről történt. A tanítók fizették a lapot, irták és — olvasták. A mennyiben tehát érd. m, hogy ezen lap főnáll, az kizárólagosan a tanítók érdeme. És hogy a lap derekasan betöltötte helyét, erről tanuskodik első sorban egyesületünk, mely a lap megjelenése óta új életre kelt. Csak a lap segítségével volt képes irodalmi vállalatait, u. m. a biblia fordítását és az olvasó könyvek kiadását létre hozni; a lapnak köszönhető, hogy a tagtársak oly szép számmal fölszaporodtak, mint az előtt soha. A lap gyakran megbeszélte a zsidó tanítók mostoha viszonyait és hálával kell fölemlitenünk, hogy a magas kormány e révén is szerzett magának tudomást a zsidó iskolák bajairól és több üdvös intézkedésnek lapunk volt forrása. Lapunk legközelebbi száma már a XI. év folyamának 1-ső száma lesz. A tanító-egyesület, buzdítva az eddig elért eredmények által, mindig több gondot fog fordítani a lap kiadása körül. Föl tehát kartársak! Sorakozzunk egyesületünk és lapja körül, bizzunk jövőre is csak önerejükben és haladni fogunk! Lengjen a jövőben is fölöttünk Löw Lipót zsidó és hazafias szelleme.

Színló.

Ünnepi gondolatok.

(Szemelvények néhány zsidó tanító küzdelmes életfolyásáról.)

Motto: Alázzátok le a tanítókat, úgy bátran az iskolákat is bezárhatjátok!!

Diesterweg.

Midőn nmlgu közokt. miniszter urunk magas látogatásával múlt év október 30-án Nagyváradot szerencsétette, e lapokban azon véleményemnek adtam kifejezést, hogy zsidó-közseink már-már beleélni kezdik magukat a tanítók véglegesítésébe, s hogy vajmi ritkán hallani tanítók és községek közötti perpatvarról. Azóta a hold vagy 11-szer öltött új alakot, s a fenti merész állításomat sajnos; de a különböző szak- és napilapokban megczáfolva láttam. Hogy is ne! Hisz בני קורח לא מיתו. Ki kételkednék közülünk e mondat igazságában! Midőn a zsidóság legnagyobb és legfélelmetesebb ünnepnapjait üli, önkénytelenül eszembe jutott számtalan kartársam szomorú helyzete, kiket egy műveletlen önhitt ראש הקהל vagy egy gazdagságával henczegő בעל בית üldözésének czéltáblájává választott. Számithatnak-e ezek daczára chassideus szemforgatásai, bűjtöléseik és hajlongásaiknak — a mindenható zsámolya előtt bűnbocsánatra? Nagy a rovás, alig hiszem! A szegény zsidó tanító is, mellét verve, bensőleg megtörve, anyagi gondoktól gyötörve, a leghátulsó padban ott, hol csak az orchimok, szoknak ülni (tisztelet a kevés kivételnek) — rebesgeti az על חטא imát. A keményszivű üldöző vagy üldözök is verik a mellüket s elmondják ök is azt a bűnbocsánatért esdő imarészt לפניך בולוויל הורים ומורים "ע"ח"ש" Bocsásd meg a bünt, melyet a tanítók megvetése által elkövettünk. De a szavak értelme nem hat szívükre. יום כפור után visszaesnek ismét régi bűnös cselekedeteikbe. Tanítók üldözésekben kifogyhatatlanok. Istenem! אם כבנים אם כעבדים Gyermekek vagyunk-e vagy rabszolgák? De tartsunk a tek. szerkesztő ur engedelmével lapunk hasábjain egy kis szemlét. Esz chatoszománi maszkir hajaum!

1. Bács-Földvár 11 év óta ott működő tanítóját Hándl kartársainkat akarja szélnek bocsátani, ürügyül felhozván a magyar nyelvbeni járatlanságát. Hát 11 évig tudott magyarul tanítani? A 15-ik évben állott be tudatlansága? Nagyon is kilóg a lóláb, a tanító öregedni kezd, tehát el vele! Különben Nagyságos Czirfus Ferencz Bácsmegeye érdemdu tanfelügyelője egy hatalmas „netovábbot“ dörgött oda nekik és a szegény családos tanító addig-meddig állomását visszanyerte.

2. V . . . városában egy szinte 12 év óta lelkiismeretesen ott működő izr. tanítót egy aljas és be nem igazolható vád miatt — mozditottak el. Szerencse azonban, hogy e tanító összekapargatott filléreiből — a tanítói hivatalnak hátat fordítva — oly pályát választott magának, mely kevesebb gonddal jár, hol tövisek nincsenek hintve. Különben fátyolt reá!

3. Jankovátz, Bácsmegyei zsidó község a „Népt. lapjában“ pályázatot hirdet, benne fennen hirdetve „hogy a miniszter határozata folytán elmozdított tanító helyére“ új egyén alkalmazandó. Mi nem kutatjuk azonban ezen elmozdításnak okát; de csodálkozunk a pályázat szerkesztésén, az érdeemes iskolaszék kívánalmán. Keresnek egy néptanítót 350 frt évi fizetéssel és természetbeni lakással (vajjon milyen lehet az? arról halgatnak) utánna olvasható még, hogy évi 100 frtot kap a külön hittani és héber oktatásért. Hát nem-e világos kijátszása ez a népokt. törvénynek? ök így okoskodnak: Ha majd az első évben a tanító phisiognomiája nem tetszik nekik, azt mondják neki: „A héber oktatásoddal nem vagyunk megelégedve, elveszük és oda adjuk Péter Pálnak.“ Így a szegény tanító ki öntudatlanul lépre ment — a 350 frt évi fizetéssel megmaradhat, ha ugyan a koplalást már elsajátította. Azt sem írják ki, hogy naponkint hány órából álljon az a külön hittani és héber oktatás? Bizonyosan 11—12 és 4—6-ig, tessék azután 450 frtért naponkint 8 órát iskolai tanítással tölteni.

4. Hirsch M. mezőturi fiatal tanítót és egyesületünk tagját a vallástalanság vádjával sujtva — elmozdítandónak vélte a tekint. Elöljáróság. De mint a szolnoki lapok és az „Egyenlőség“ híresztelik a közíg. bizottság és a község fellebezése után a közokt. miniszter ur ő nmtga a vallástalanság definiálásában nem egy véleményen valának a mezőturi érdeemes Elöljárósággal és a tanítót ismét állomásába visszahelyezték. Most a tanítónak boszantására a „Népt. Lapj.“-ban pályázatot hirdettek egy évi 350 frttal dijjazott német-héber szakmabeli tanítói állomásra. Kinek tetszik pályázhat!!

5. Réh Ignác szinte egyletünk régi tagja, ismét kénytelen csatarendbe állani. Nála beigazolva látszik ama latin közmondás: „Si vis pacem, para bellam. Ha békét akarsz, készülj háborura!“ Nagy-Vázsony, Solt után Keczel következik. Van-e egyletünknek oly tagja ki Nagy-Vázsony és Soltot a tanítójávali méltatlan eljárásaikról ne ismerné? Hisz e két község neve lángbetűkkel van „Értesítőnk“ hasábjain feljegyezve. A törvény fúrfangos kijátszása következtében, a hatóságok képtelenek valának szegény Réh kartársunkat állomásán megtartani, a miért is egy kis: צרה לדרך végkielegítési összeg kiadása mellett a vándorbothoz volt kénytelen nyulni. Hosszu barangolás után majdnem — majdnem azt hittük, hogy már-már letűnt az események színhelyéről — egyszerre Keczen (Pestm.) tűnik fel. Mint megsebzett hős, ki térdén csuszva még mindig küzd az ellenséggel, olyan ő. A modern Ahasverus a tanítók martyrja, a kipróbált harcász ismét kiállt a küzdőterre! Napilapjaink közlése szerint Pestmegye közíg. bizottságának szeptember havi gyűlésén Tóth József kir. tanfelügyelő ur előterjesztése folytán Réh Ignác keczeli tanító kérvénye tárgyalatott A derék község először fizetését csonkította meg, azután lepte meg a felmondó levéllel. A közíg. bizottság méltatlanul üldözött kartársunkat pártfogása alá vette, a község felmondását megsemmisítette és teljes csonkítlan fizetésével visszahelyezte. Vajjon lesz-e nyugalma ezután?

6. A délibábos Alföld rónaságán fekvő B.-Szt.-Andráson, hol a falu kovácsa egyszersmind az izr. hitközség elnöke (ha Lincoln az amerikai köztársaság elnöke lehetett, miért ne lehetne ő is elnök, ha mindjárt

B.-Szt.-Andráson is.) Holländer kartársunkat üllőnek gondolván. Ütötte is a vasat, míg izzó volt; mert daczára a hatóságnak a tanító javára történt beleavatkozásnak, ez megúnván a folytonos zaklatásokat, ott hagyta őket a faképnél. De most következett egy oly eset, mely a zsidó tanító üldözés krónikájában páratlan, s mely csak még a zulu-kafferek országában történhetik. A tanító aggodalommal lévén személyes biztonsága felett, a szolgabírósgot megkérte az ünnepek alatt őt két csendőr által az isteni tiszteletnél őriztetni. A szolgabíró engedvén a jogos kérelemnek s a tanító két csendőr fedezete mellett végezte a templomban új évi ajtatósságát! Ugy-e bár kartársaim ezek épületes dolgok? Nem nyújtatik-e az antisemiticus kórányagnak ilyesfélék által alkalma a terjedésre? Én ezekkel szemben azt mondom vagyok: Mig Trefort közokt. miniszter ur a törvényhozásban oda nem hat, hogy a zsidófelekezet — a protestansokhoz hasonlóan — egyházi és iskolai ügyeiben kellő autonomiával bírjon, addig a zsidó tanító és egyáltalán a többi hivatalnokok sérelmein alig lesz segítve. A zsidó hivatalnok, legyen az rabbi, tanító vagy kántor, mindig ki lesz téve a zsidó hitközségek élén álló korlátlan hatalommal felruházott előljáróság önkényének. Nincsen forum, mely őket cselekedetökért felelőségre vonná! A gyakorlat megmutatta, hogy a miniszter urnak 1878-ban 8336. sz. alatt a zsidó tanító véglegesítését elrendelő határozata sem igen vezetett célhoz. Bár a hatóságok és a miniszter úr visszahelyezi rendesen az elbocsátott tanítókat állomásaikba, mégis felekezetünk makacs ellentálló képessége folytán — a tanító a folytonos zaklatásokat és fondorlatokat megúnván, hivatala iránti lelkesedést veszítve, önkényt szokszor egy kis végkielégítési összeg árán — mit a községek szívesen szoktak megadni — távozik állomásából; nem tudva azt, hogy jövő évben nem-e ismétlődik azon testet-lelket ölö küzdelem egy másik községben. Hiába imádkozunk a bűnbánat tíz napjain *מעלינו ומשטין כל צר ומה* — még sincs nyugalomunk. A viszálykodások és ellenségeskedések derék zsidó községeinkben nemhogy megszűnnének, hanem még permanens akut jelleget is öltenek. Asztalfiókomban őrzök még egy néhány szemelvényt; de úgy hiszem tiszt. kartársaim — a fentiek olvasásának hatása alatt teljesen kimerülve — nem kívánnak most többet. Tehát Isten velünk! Köszöntsön be Önöknél boldogabban az új év, mint zaklatott kartársainknál!

Battonyán, 1885. szept. 18-án.

Spitzer Ignác, néptanító.

A zsidó iskola túlterheltségének egyik főtenyezőjéről.

Az ország fővárosában, a hol jogosan föltételezve jeles tanfériak és aránylag feladatuk magaslatán álló tanítótestületek működnek, a hol az iskolák külsőleg és belsőleg mintaszerűeknek mondhatók és a törvényes tanórák kiszabott határát át nem lépik, kezdeményezték a túlterheltség kérdését, a mely kérdés körül folyt viták oly mozgalommá fejlődtek, hogy az a vidéken is talált visszhangra, mint ezt a délmagyarországi tanítóegylet közgyűlésén tapasztaltuk, a túlterheltség kérdése lévén egyik hazánk eme legnagyobb tanítóegyletének tanácskozási tárgya. — Csak a zsidó tanítóegylet, a mely leginkább át van hatva ezen kérdés fontosságától, és a mely leginkább fel volna jogosítva túlterheltségéről a szó szoros értelmében panaszkodni, e tárgyban állást még nem foglalt; pedig, ha a népiskola valóban túl van terhelve, úgy az izr. az első sorban, mert nem hiszem, hogy édes hazánk más jellegű iskolái akár melyikében felvették e a német nyelvet is a kötelezett tantárgyak sorába valamint nem létezik egyetlen

egy más felekezetű iskola, a hol a hit- és erkölcstant 8, 10 sőt 12. heti órában tanítanék.

Ennél fogva azt hiszem, hogy t. kartársaim becses, türelmével vissza nem éltem, midőn ezen kérdést jelen cikkem tárgyául kitűztem, hogy azt b. figyelmükbe véve addig is, míg alkalmunk leend az orsz. izr. tanító egyesület közelebbi közgyűlésén ezen kezdésről esetleg tanácskozni, abban állást foglaljunk és azt a tek. szerkesztő ur engedelmével elméletileg megvitassuk.

Habár a zsidó iskolákban az 1868-iki népoktatási törvények alapján kibocsátott miniszteri tantervek, a melyek a serdülésben levő népiskolai tanulókra amugy is meglehetősen terheket rónak, a tanórák tekintetében csak ritkán figyelembe vétetnek, valamint a hit- és erkölcstant nem heti, hanem napi 2 órában egy idegen nyelv közvetítésével oktatják, a mi által a legfőbb zsidó iskola heti tanítási óráinak összege a 30-at jóval fölülhaladja, úgyszintén fel nem fogható a magyarajku gyermekeknek nagy mértékben nyújtott német nyelvbeli tananyaga: a valódi túlterheltség legnagyobb mértékét részemről azon ferde és téves tanmód — és eljárásban tapasztaltam, a mely nemcsak a tanfőrfiakat, hanem minden emberbarátot csodálkozás- és sajnálkozásra indít, t. i. a zsidó iskolák első osztálybeli tanulóknál számos helyen divó és egy párhuzamban történő héber-német- és magyarírás-olvasásbeli oktatás.

Teljes tudatásban levén ama jelentékeny üdvös változtatásoknak, a melyek egy rövidke évtized óta hazánk legtöbb zsidó népiskoláiban okozták, hogy azokban a magyar nyelv ápoltatik, a hasznos tudományok terjesztetnek és azok vezetésére és oktatására jelesen képzett tanítók alkalmaztattak, elérkezettnek vélem az időpontot, hogy első osztálybeli tanulóink, a 6—7 éves gyermekek érdekében lánczot törjünk és hangsúlyozzuk, hogy az első iskolaévben a beszéd és értelemgyarkorlatok mellett, csak is egy nyelvben a hol csak lehetséges a hazai nyelvbeli írás-olvasás tanítandó valamint kimutassuk, mennyire paedagogiaellenes, káros és czélszerűtlen egy és ugyanazon évszakban két vagy három nyelvben írást és olvasást tanítani.

A szellemi foglalkozásoknál első sorban a gyermek korára kell sulyt fektetni és azon arányt érvényesíteni, mely a gyermek testi mozgásaira és pihenésére természetesen mérvadó, mert minél fiatalabb a gyermek, annál inkább kell a növekedésben és fejlődésben levő testre figyelemmel lenni, mivel minden korai és túlzott megerőltetés szellemileg csak árt, mire nézve mindenféle intő és elijesztő példákat találhatunk.

Az 5, 6 és 7 éves gyermekek idejüket minden ártalom nélkül szabad mozgások, játék, alvás és a legelemibb oktatással tölthetik, értem azon oktatást, a melyben a Fröbel-féle gyermekkertekben részesülnek. Az iskola feladata semmi esetre sem lehet az, hogy ilyen gyermekeket szellemileg és testileg megbénítsa, mert habár akadnak első osztálybeli növendékek, a kik egy év alatt megtanultak héberül, magyarul és németül olvasni és írni, én azonban ily nevelést egy melegházhoz hasonlítom, a mely ugyan a tanítót azon dicsekvésre jogositja, hogy a legkoraiabb virágokat ő nevelte, de akárhányszor látunk ily fiatal növényeket idő előtt hervadni, mely növények semmi vagy csupán izléstelen gyümölcsöket hoznak.

Jól tudom, hogy ezen kérdés egyelőre csak elméletileg megvitat-

ható, mert teljesen osztom azok nézetét, a kik a tanítók és hitközségek közt a véglegesítés és törvényes szünidőre nézve jutott örvedetes megállapodás után, újabb reformmal az egyetértést és jó viszonyt zavarni nem kívánják, azonban tekintve, hogy az általam javasolt indítvány által a gyermekek szellemi képeztetése és mivelődése csorbát nem szenvedhet, mivel ha az első osztálybeli tanuló az első félévben anyanyelvükben az olvasást és írást elsajátították, ugy a reájuk nézve idegen nyelvekben gyorsabban és alaposabban bírják a gépies olvasást megtanulni. — Az első félévben talán fenmaradó szabad időt a képzett tanító akkép fogja fel használni hogy a gyermekeket a test gyakorlatban ép ugy mint a lélek gyakorlatban fogja képezni, értem játékok-, testmozgások-, ének- és beszédértelem gyakorlatokban, a mely foglalkozások által közvetlenül a gyermekekre vallás- erkölcsileg hathatunk.

Szóval megkell valaha a szülőkkel értetni, hogy azon idő, melyet gyermekeik a szabadon fris levegőt élvezve töltenek, nem mint sokan tévesen hiszik vesztesség, hanem tiszta nyereség, és hogy minél kevésbé korlátozzuk cselekvéseik és beszédük nyilvánítását, minél tapintatosabban fogjuk szellemi tevékenységét a járomba, annál korábban és gyorsabban fejlődik bennök az erkölcsös jellem és a komoly foglalkozásokhoz való hajlam.

Topolya, 1885. szeptember 20.

Lévai Izor.

Látogatás a gráci menedékházban

A nevelést a tanítással összekötni, ez már minden újabbkori tanférfi föelvé, de hogy mily kevesen valósítják meg, azt lépten-nyomon tapasztalhatjuk. De ennek okát abban találjuk, hogy a családi nevelés nem kiegészítője az iskolai nevelésnek s viszont; azonban ahol ez egyöntetű, ahol a nevelő tapintatos eljárását a szülői vakszeretet le nem rontja, ott ezen fönti elv megvalósítható. Innen magyarázhatjuk ki azt, hogy a szeretet és javítóházak oly szép eredményeket vivnak ki erkölcsileg romlott gyermekekkel is.

Sajnos dolog, hogy hazánkban eféle intézetek aránylag oly kevés számban vannak. Azt hiszem nem teszek rossz szolgálatot kartársaimnak és a tanügynek, ha egy ilyen üdvös intézetről néhány szót írok:

Utazásom alatt meglátogattam a gráci javítóházat (Corrections Anstalt), mely intézet 6 év óta folytatja működését. Alapját egy védőegylet vetette meg, és jelenleg már 46 szerencsétlen gyermek jövőjét igyekszik előmozdítani. Ezen emberbaráti intézet igazgatója Kattenegger András. E derék férfiú már régtől fogva nyilvános gyűlésekben és a sajtó útján igyekezett eszméit terjeszteni és így vonta magára a fent nevezett védőegylet figyelmét, mely őt eszméje kivételével bizta meg és ő ezt sikerrel oldotta meg.

Jul. 27-én Ungár, gráci tanító kíséretében meglátogattam ez intézetet, melynek külső alakja is jó hatást tesz a szemlélőre. Az intézet megalapításakor egy kis házban lett elhelyezve; de 1883. óta szép emeletes ház áll rendelkezésére, melyet az egyület vette a várostól 12000 frtért.

Az igazgató igen szivélyes és képzett férfiú, ki mindent elkövet ezen intézet virágoztatására nézve, mindent barátságosan elbeszél, mindazt ami belső szervezetét illeti, ugyszintén a felvétel és ronttartásra nézve szükséges adatokat is magyarázta. A 8—14 éves tanulók két főosztályra vannak felosztva, a nagyobbik osztályban épen a számtant tanította, a szép feleletekből meggyőződünk a fiuk szép haladásáról; azután betekinttünk az alsóbb osztályba is, hol épen olvastak, itt a szép előadás, hang-

sulyozás és kész értelmezés volt az, mi meglepett bennünket. Továbbá megmutatta az írásbeli dolgozatokat és rajzokat, melyek nagy készséget mutattak fel; felvezetett az első emeleti helyiségekbe, hol a háló, dolgozó, étkező és mosdó helyiségeket megtekintettük, mindenütt a legnagyobb rendet találtuk, elbeszélte, hogy a gyermekek bizonyos csoportokba vannak felosztva, melyek élén egy-egy vigyázó áll, ezek időnkint felváltatnak és általában korán a munkához szoktattatnak, úgy hogy a házi, kerti munkát nagyjából maguk végzik, sőt ruhájuk kijavítását is maguk eszközlik.

Az erkölcsi életre nagy súlyt fektetnek, családias életet élnek itt, mint közös testvérek tanulják egymást szeretni és becsülni. Ha valamely fiu 3 hónapon át a rendet nem hágja át, kitüntetésben részesül, mely vörös szallagból áll — kabátján — de mihelyt valami csinyt követ el, a következő 3 hónapban elveszti ezt.

Itt az igazg. elbeszélte egy esetet. Egy fiu, ki ily kitüntetéssel bírt, tudta, hogy elveszti ezt, eljött az igazgatóhoz és megkérte: „kedves apám, büntessen, verjen meg amint akar, csak ne vegye el ezen kitüntetéset,” mire komolyan szemébe nézve azt felelte: „ha javulni fogsz és e hibát többé el nem követed, szívesen megbocsátok.”

Az igazgató két esetet beszélt el arra nézve, hogy a legromlottabb erkölcsi gyermeket is kellő paedagógiai tapintattal meg lehet javítani, s a két gyermeket be is mutatta nekünk.

Az egyik annyira romlott volt, midőn öt szomszédasszonya anyja halálos ágyához hívta: Jer be Jóska — szólt hozzá — anyád még egy pár szót akar veled beszélni.“ Erre ő azt felelte: „Hadd dögöljön az a k...a.“ Az igazgató azon nézetének adott kifejezést, hogy a gyermek mióta intézetében van, a javulás útjára tért.

A másik már ártatlanabb volt — és egy sánta fiura mutatott, ki mindenütt követett bennünket a kertben, mert mindig valami kérdezni valója volt az igazgatótól. Ez egy törvénytelen gyermek lévén, kinek anyja, mivel nem tarthatta el, egy gazdag rokonhoz adta, hol eleintén nagyon jól tartották, szerették is, de később a dajka elejté őt és lábát törte, miért is gyűlölni kezdték.

Még egy ideig tartották, azután elkergették, a fiu öt napig bolyongott, éhezett, míg szülőfalujába érkezett, honnét ismét, régi ápolójához ment, innét pedig a falubeliek ismét visszahajtották, mert azt tartották, nekik kell a nyomorékot örökké eltartani, mikor a fiu már 3-szor ideoda hajtatott, azt mondá ápolójához: „Ha nem hagynak itten, úgy felgyujtom a házat.“

Felvételekor az igazg. megható beszédet tartott az elveszett fiuról: (Az intézetben egy kép van, mely az elveszett fiut ábrázolja, kit Szt.-János karjaiba felvesz.) „Ime ez elveszett fiu, ki már korán annyi sanyaruságon ment keresztül; (Itt elbeszélte történetét, szenvedéseit) itt egy új hont fogsz találni, én atyád akarok lenni, ti pedig legyetek testvérei, legyetek elnézők hibái ellen, támogassátok és ne csufoljátok és hiszem érdemessé teendi magát ezen jótéteményre“, mit a fiu megígért, de be is váltotta szavát.

Azután énekeltetett velük az igazg. néhány vig és hazafias éneket, mely alkalommal bebizonyították a gyermekek, hogy áthatva vannak tartalmáról; ekkor kibocsátották a kertbe, hol ozsonnát kaptak. Mialatt a gyermekek vigan elköltötték ozsonájukat, megmutatta az igazg. az egyes ágyakat, melyek fel voltak osztva, házi, kereskedelmi, külföldi stb. növényekre. Végül elbeszélte az igazg. egy 3-ik fiu történetét, ki Dr. F...er magán gymnásium tulajdonos által örökbe fogadtatott fel.

Ezen igazg. t. i. kinyilatkoztatta a javítóházi igazg. előtt, hogy egy

fiut 3 havi próba idő mellett intézetébe fog telvenni, mely által azon háladatosságát mutatná ki, mellyel ő jótevőinek tartozik, szeretné azt viszonzni, mint gyermekkorában jó emberek vele tettek.

Elfogadott tehát az igazg. ajánlatára egy fiut, ki hamar kivivta teljes meglegedését.

Azután szívélyes istenhozzádot mondtunk a derék igazgatónak, mely alkalommal forró köszönetünkkel nyilvánítottuk ki neki azon tanulságos tapasztalatokért, melyeket intézetében szereztünk. *Reich.*

A talmud-tanulók iskoláztatása ügyében.

Tudvalevő dolog, hogy országszerte a törvény, mely a népiskolát hat osztályunak rendeli, nincs érvényesítve; csak itt-ott található községeket, a hol a népiskola hat osztályu. Hogy ez miért van így, ezuttal kutatni nem akarjuk; elég, ha a szomorú tényt konstatáljuk. A zsidó iskolától nem lehet ugyan eltagadni, hogy — t. i. ott, a hol van — legalább iparkodik a létező bajokon segíteni; de másképp kénytelenek vagyunk beismerni, hogy sok helyütt hiányzik az iskola, mint pl. az északkeleti felső megyékben, a hol tekintélyes községekben hiányzik az iskola vagy ha van is, a törvény nem teljesítettik; ott hitfeleink arra törekszenek, hogy gyermekeik ideje korán a talmud tudományába beavattassanak, nem gondolván azzal, hogy ezen egyoldalú nevelés később megboszulja magát. Személyes meggyőződésből állithatom, hogy ezen ifjaknak nagyobb része a szülőket okozza, hogy a mindennapi szükséges tudomány áldásban nem részesülhetett. De nem czélom ezuttal kritikai jellegű cikket írni, hanem a fennálló bajok orvoslására pozitív javaslatot tenni szándékom, a mit a következőkben röviden közölni bátorkodom.

Mindenek előtt a törvény szigorú és pontos keresztülvitele szükséges, hogy a hatosztályu népiskola létrejöhsen és hogy az iskolalátogatás pontos legyen. Továbbá szigorúan rendeltessék el, hogy a jeschibavezetők — a rabbik — csak oly tanulókat vehessenek fel, a kik hat osztályu népiskolai bizonyítvánnyal bírnak; ezek köteleztessenek mindennap egy órán át az ismétlő iskolát meglátogatni és minden év végével nyilvános vizsgát tenni. Hogy pedig ezen törvény annál hathatósabb erővel birjon, a tanfelügyelők ellenőrizete mellett az iskolaszékek végrehajtó hatalommal ruháztassanak fel t. i. jogosíttassék fel az iskolaszék, hogy a rabbi fölött ellenőrkdjék, a talmud-tanulók száma, bizonyítványaik minőségéről rendszeres katalogust vezessen és az év végével mindenkinek osztályzatát határozza meg.

Nézetem az, hogy csakis így lehet a jeschibákat, ha nem is egészben, de fokozatosan reformálni; csakis ily szigorú eljárás mellett lehet őket is erre birni, hogy első helyen a hazai nyelvvel megbarátkozzanak, hogy az ugynevezett világi tantárgyakat a vallásával együtt egyformán, párhuzamosan ápolják. Meg vagyok győződve, hogy ezen előadott kezdetleges eljárás után, nemsokára be fog következni azon idő, hogy ezen intézmény bővítést nyerne s nem leszünk kénytelenek pirult arczczal beismerni, hogy talmudistáink egyszersmind tudatlan emberek.

Javaslatomat a magas kormány figyelmébe ajánlom.

Laufer Lajos.

Zsidó tanügy.

Kant azt mondja „Paedagogiá“-jában: Mily szomorító azon emberbarátra nézve és mily különös jelenség a speculáló főre nézve, ha látja, mennyit fáradoznak a nagyok, csak hogy vágyaikat kielégíthessék, a he-

lyett hogy azon is gondolkodnának, hogy az ifjuság neveltetése által az emberiség egy lépéssel közelednék a javulás felé.

Én is utazásaim közben és eddigi szerény gyakorlatomban a társadalom intézményei közül a nevelést tekintetem különösen tanulmány tárgyává. Evvel azonban csak hivatásommal járó egyik kötelességemet vélttem teljesíteni.

És mit tapasztaltam?

Országszerte gyűjtenek évenként statisztikai adatokat, melyek azután „közoktatási jelentés“ neve alatt tétetnek a „Ház asztalára“.

E jelentés szerint az 1883 4-ki tanévben a tankötelesek 78.34¹/₀-a járt iskolába.

Elég szomorú, ha a 19. század alkonyán, a népiskolai törvény 15. évében, még 21.66¹/₀-a a magyarországi iskolaköteleseknek, amint a hivatalos adatok bevallják, iskolát nem is látogatott; a mellett merem kifejezni kételyeimet ez adatok hitelességében.

Mert egyes felvidéki és alföldi községekben számos gyermekre akadtam, mely iskolát valóban nem látogatott.

Nem követek el indiscretiót, idézvén egy jeles tanférfinak válaszát, ki előtt ez állapotok fölötti sajnálkozásomat kifejezém és aki ezt mondá: „Azok az állapotok onnan származnak, mert azon közegek, amelyek hivatva volnának ez ügyben eljárni, nem teljesítik kötelességöket“.

De minek és miért keresnök más szemében a szálkát, mikor a magunkéból is kilátszik a gerenda.

A népiskolai törvény nem kötelezi ugyan a felekezeteket iskolák állítására; de szabadságukat e tekintetben nem korlátozza.

És amely felekezet nem él e szép jogával — ahol szükséges — bizony vétkes.

Míg más felekezetek képesek iskolaalapot létesíteni és abból iskolákat fentartani, addig minálunk minden egyes iskola állítása a község tagjainak megadóztatása által lehetséges csak.

Nem rég egy tanfelügyelői tisztviselő így nyilatkozott előttem: A keresztényt kötéllal kell hajtani és kényszeríteni, hogy gyermekét iskolába küldje; az izraeliták minden áldozatra készek, ha gyermekeik iskoláztatása megkívánja. Boldogok volnánk, ha mindenütt ezt látnók, de — tette hozzá az az úr

De — legyünk őszinték — tegyük hozzá mi is, csak is minden egyes apa, mint község pedig — ritkán tesznek valamit. Így van ez mindenütt, széles e hazában. Vizsgáljuk közelebbről ez állapotokat; talán sikerül lehetőleg világos színben feltüntetni; nem akarunk feketét feketére festeni.

A közelmúlt napokban hallám, mint beszéli el egy vidéki vendég, miszerint ő náluk a város évenként 70 frttal és kellő helyiséggel támogatja a — borbélyt; mert hiszen borbélyra szükség van a helységben.— Tegyük fel, eszébe jutna valamely zsidó tanítónak községe elé járulni ilyféle kéréssel: tekintve a viszonyokat, nem birván megélni eddigi fizetéséből, kegyeskednék az iskolaszék, ill. a hitközség fizetését emelni; ugyan nem vagyok kíváncsi a feleletre, tudván azt, miszerint egy esetben kapva-kaptak az alkalmon és — persze végkielégítéssel — túltettek rajta és más tanítót választottak. Ugyan mivel bántott benneteket, édes testvéreim és hitsorsosaim az az ember, aki 5—6 évig nevelte és a jóra oktatta gyermekeiteket. Miért irtóztok úgy a definitivumtól?

Azonban nem szándékozom most a tanítók állapotáról bővebben szólni — mienk a hallgass és türij —; az elhanyagolt zsidó iskoláról akarok beszélni. Szolgálhatok egy eclatáns példával.

Van itt az alföldön egy körülbelül 30 családból álló orth. zsidó köz-

ség. Cultusbeli kiadásai meghaladják évenként az ezer frtot. A metszőnek adnak 600 frtot; hiszen az ő vállán nyugszik a zsidó lelkiismeret — teljes mértékben igaz. A sz. főünnepekre kell egy külön éneklész; ettől nem sajnálnának akár száz forintot sem. Ez mind igen szép és rendjén van.

De van ott 12 gyermek; ezek neveltetésével ki törődik? Az egyes szülők. A vagyonosak nem sajnálják a költséget magzatjuk neveltetésétől; de a szegények nem képesek. És találkozott — hál' Istennek — néhány tagja a községnek, akik egyenként hozzájárultak a költségekhez. De mint erkölcsi testület mikép iparkodik megfelelni a község köteletségének? És ha a vagyonosak közül egyiknek sincs tanköteles gyermeke? Mi lesz azután a szegények gyermekeiből? Mit vétettek e szegény gyermekek, hogy el van zárva előlük az útja az élet forrásához, Isten sz. tanához? Siralmas állapotok ezek, melyeken segíteni a zsidó felebaráti szeretet parancsolja. Talán országos mozgalom sem szükséges hozzá. Mire való hát az a gazdag iskola-alap? Az ily községeknek módot kellene nyújtani iskola tarthatására. Mert azzal, ha az a néhány gyermek más felekezeti iskolába jár, nincs még eleget téve a zsidó vallás követelményeinek. Ugy amint kell lenni és amint van is minden legapróbb zsidó községben Chevrah Kadisah és Thóra, úgy kell lenni oly intézménynek is, mely gondoskodik arról, hogy a thóra tudása, azon egyetlen kapocs, mely egész Izraelt a föld kerekiségén egy egészszé kapcsolja össze, ki ne vesszen, hogy 50—60 év múlva üresen ne álljanak azok a templomok, melyekre most annyit áldoznak, hogy iskolára nem telik.

Az iskola hivatása mai nap kiválóan fontos. Héber nyelv és irodalom, zsidó történet és vallás egészen veszendőbe nem fognak menni soha, mert hiszen lélektani szükségesség a zsidó nép a történelemben.

Csak községeink is tegyék meg köteleességüket.

Dicséretet érdemelnek azok a hazai nagyközségek, melyek tetemes költséggel tartanak fenn iskolát; ne feledjük azonban, miszerint jelentékeny hányada a zsidó ifjuságnak elszórtan, mint apró szigetek a tengerben, vidéken nevelkedik; oltalmazzuk meg e szigeteket, mielőtt valamely más nagyhatalom akarná feltüzni rajtuk lobogóját.

Hegyi Ignác, néptanító.

Egy pár szó egyleti életünkhöz!

Az ország tanítói közül csupán a zsidó hitfelekezetiük nincsenek anyagilag azon niveau-ra emelkedve, mint a milyennel azok e tekintetben fölöttünk imponálnak. Ez elismert tény! Ezen segíteni, tartotta legfőbbnek egyesületünk, még mai napig nem érte ugyan el, mert az összetartó s éltető kapocs még igen laza: de a gyakori felhívások s buzdítások után reményünk van, hogy az egylet élén állóknak buzgalma s hazafias törekvése meg lesz koronázva. Nekünk zsidó tanítóknak, — kik úgy a községek részéről, mint társadalmilag is leginkább ki vagyunk téve a jogtalan s illetlen eljárásnak, nekünk kellene legösszetartóbbaknak lenni; azonban ellenkezőleg igen sajnosat tapasztalunk a legutóbb megjelent „Értesítő“ egyleti felhívásában.

Visszahatódnak a zsidó tanítók eme egyetlenegy gyámolító s gondviselő egyletünktől, mentségül hozván fel gyarló anyagi körülményeiket. Uram! igaz, hogy eme mentség nem minden alap nélküli, de csak oly eszköz, mely által maguk az egylet kötelekeitől s kötelezettségeiktől fölmentessenek.

Eme körülmény lehet az, mely legtöbb kartársakat távol tart egyletünktől, s ezáltal a számarányt tekintve igen csekélység van képviselve

egyletünkben, mely biztos s hazafias úton halad s lobogtatja közérdekünk zászlóját, melyre felírva e szavak: „hass, alkoss, gyarapíts.“

Csak akarat kell s a mi nehéznek látszott, megszűnt azzá lenni. Csak magam hozom fel, kinek 450 frt évi fizetése jár — felhozom pedig azért, hogy megmutassam, mily csekély jóakarattal mellett is lehet áldozni — s mindamellett nemcsak a mi, hanem még más egyletnek is tagja vagyok, milyen az Eötvös-alap, megyei, járási, tanítókörök; e mellett községemben is van valami intézmény, akár közművelődésü, akár másféle; ezekben szintén ott kell lenni a tanítónak s ez mind a 450 frt évi fizetésből történik, nem is említve nagy családomat. Valóságos áldozat tölem, de szívem sugalja, hogy meg kell lenni. Tehát nem lehetetlenség, a mint látni.

Különösen most, midőn az „Önsegély“-ről lesz szó s annak életbe léptetése, saját jól felfogott érdekünkben s az összetartás érdekében kívánatos volna, hogy egyletünkhöz minél többen sorakozzanak, miáltal unitis viribus egymásnak segítségére lehetünk, biztosítsuk családjainkat, hogy egyszermind a magunk gondjait is eloszlassuk.

Az Önsegély intézménye kétségkívül égető szükség s ezt tovább huzni-halasztani nem igen lehet; a mag, melyet elvetettek — csirázik; a már több év óta folytatott eszmecsere útján megállapodásra majd a közgyűlés fog jutni, itt csak azt jegyzem meg, hogy az eszmecsere által, melyet egyesek folytattak — higgadt gondolkodásuknak adták tanujelét s az állás, mely kivivatni fog — leendő boldogságának alapja lesz a zsidó tanítóságnak.

Ezért kell fáradnunk, ezért kell megtakarított filléreinket felajánlani, hogy meglegyünk védve; — ezért tartsa minden tanító kötelességének, hogy ezen egylet tagja legyen. A 4 forint s talán még kevesebbre leszállított évi díj fizetése lehetővé fogja ezt tenni.

Különösen a vidéki választmányi tagoknak kellene leginkább működni, hogy czélt érjünk.

Rajta tehát kartársaim! csak a csoportosulás mentend meg bennünket; előbb a számra van szükség, hogy annál fényesebben beszéljen s ragyogjon a tett.

Földvár 1885. aug. hó 13-án.

Braun József, izr. tanító.

Hol tartsuk jövő közgyűlésünket?

Alig oszlott el a legutóbbi közgyűlés, máris néhány tagtársunk mindenetre dicséretre méltó buzgalommal azon kérdések tárgyalásába és megvittatásába fogott, melyek részint előleges megállapodás, részint egyéni nézetük szerint a jövő közgyűlés tárgyait képezendik. Egy és kétség kívül fontos kérdést eddigelé azonban még mindig nem beszéltük meg, t. i. hogy hol tartsuk meg jövő közgyűlésünket?

Igaz, hogy máskor nem is volt szükséges e kérdést fölvetni, de ezuttal nem térhetünk ki előle, mert mint tudjuk a szegedi izraelita hitközség a legutóbbi közgyűlés alkalmával szives volt bennünket meghívni, hogy jövő közgyűlésünket körükben tartsuk. Eltekintve, hogy ily szives meghívást, mely csakis a legönzetlenebb vendégszeretet kifolyása, még az udvariaság szempontjából sem szabad visszautasítani, legyen bár az ok az alapszabályokhoz való merev ragaszkodás; nézzük, hogy csakugyan nem lenne-e czélszerűbb úgy egyesületünkre, mint az egyes tagokra, ha jövő évben, nem Budapesten, hanem Szegeden üléseznek. T á r g y a l j u k először az utóbbi szempontból k é r d é s ü n k e t.

Nem tudom bizonyosan, de gondolom és sejtelnem talán nem csal

hogy midőn az alapszabályok létesítése alkalmával egyik paragrafusnak azt tették, miszerint a közgyűlések Budapesten tartandók, azon cél lebegett mindazok előtt, kik az alapszabályok létesítéséhez hozzájárultak, hogy a kartársakat minden három évben az ország fővárosába gyűjtsék egybe, hol aztán egyuttal megismerkedjenek ennek nevezetességeivel, jól berendezett intézeteivel és iskoláival. Hogy ezen cél mennyire éretett el, azt fejtegetni, jelenleg nincs szándékomban. De ha máskor bármennyire azon voltunk, hogy Budapesten gyülekezzünk össze, ha máskor csakugyan azt gondoltuk, hogy a főváros nagy vonzerőt fog gyakorolni a tagokra, a jelen esetben véleményem szerint ezen körülménytől teljesen el kell tekintenünk. Mért bátran feltehetjük, hogy azok, kik a jelen évben, midőn tizenötezer tanító fordult meg a főváros falai közt, nem voltak Budapesten, jövő évben nem fognak Budapestre jönni, sőt attól is lehet tartani, hogy azok, kik különben gyűléseinken meg szoktak jelenni, de miután a kiállítást és ezzel együtt minden látnivalót megtekintették, jövőre csupán a közgyűlés kedvéért nem fognak Budapestre felrándulni. Egy tehát valószínűleg népesebb lesz a gyűlés ha a tagoknak alkalmuk leend valamely új vidékkel, új várossal megismerkedni. És mi birna nagyobb érdekekkel, mint a hullám sirjából kikelt Szeged! Ami a dolognak anyagi oldalát illeti, nem hiszem, hogy a tagoknak a Szegeden való tartózkodás annyiba kerülne, mint Budapesten. Csupán a Budapesten lakó tagoknak kellene nagyobb áldozatot hozni és ők talán bátran mondhatom, ettől az áldozattól egyesületünk érdekében nem riadnának vissza.

De szorítsuk kissé háttérbe az egyesek érdekeit, vegyük szemügyre, hogy miként ütne ki a dolog egyesületünkre nézve, járna-e az valamely anyagi vagy erkölcsi haszonnal?

Altalános és nem egész jogosulatlan a panasz, hogy a tagok száma, egyesületünk magasztos céljait tartva szem előtt, nem igen nagy, sőt az országban működő tanítók számához képest nagyon csekély. Ennek egyik főoka abban rejlik, hogy azok, kik egyesületünkön kívül állanak, talán épen ezért nem ismerik egyesületünket és így törekvésémmel csakis a tanítók anyagi és erkölcsi érdekeit igyekszik megóvni, illetve elősegíteni, kellőleg méltányolni, nem tudják. Ily tanítóknak hiába küldünk bármily nemes és lelkesítő hangon irt felhívásokat, ők nem egyhamar fognak zászlónk alá sorakozni. De ha alkalmat nyújtunk nekik, hogy egyesületünk életébe és működésébe saját szemükkal betekintsenek, nem hiszem, hogy elzárkoznak, nem hiszem, hogy saját érdeküket fogják lábbal taposni. És ezen alkalom leginkább akkor nyílik, ha ott tartjuk a közgyűlést, hová ők könnyen eljuthatnának.

Nyerne talán befolyást egyesületünk, ha nem is directe, bizonyosan az egyes községek felett is. Ugy képelem a dolgot, hogy ha mi valamely vidéki városban tartanók az ülést, azon nem csak a tanítók, hanem a hitközség tagjai is megjelennének, kik aztán a gyűlésen hangoztatott eszméket iskoláikban is igyekeznének érvényre jutatni; inkább fogják méltányolni a tanító működését is és talán akkor majd megszűnik a panasz, hogy az iskola vezetésébe hivatattlanok folynak. És ha csak ennyit teszünk, ha az illetőknek érdeklődéseit fel tudjuk kelteni és ébren tartani az iskola és a paedagogia irányában akkor már eleget tettünk. Én tehát szívemből kívánom, hogy **V i s z o n t l á t á s r e S z e g e d e n !***)

Adler Simon.

*) Alapszabályaink tisztán kimondják, hogy a közgyűlés Budapestre hívandó össze. Szívesen mennénk mi is Szegedre, de előbb az erre vonatkozó alapszabályi pontot kellene megváltoztatni, a mit csak a közgyűlés tehet. Adler ur lelkes felszólalását adtuk, de sajnos, hozzá nem járulhatunk. Szerk.

Az orsz. kiállításról.

Mint tanítót, mi érdekelt volna közelebbről a nemzeti ipar-, művészet- és tudománytárlatban az oktatásügyi pavillonnál? Hisz itt van alkalom tanulni és ki tudja, mikor kínálkozik még egyszer? Igaz, itt a tanszermuzeum, mely egész éven át rendelkezésünkre áll.

De most — igénytelen e soraimmal bátorzkodnám rámutatni oly oldalára a közoktatásügyi kiállításnak, melynek ez hijában van; mely nagyban emelte volna értékét a paedagógiai tudomány szempontjából.

Minden tudomány mai korban a történet alapjára van fektetve; és így a paedagogia is. Ahonnan a történet hiányzik, ott hézag van; hisz története van mindennek, ami létezik.

Mily tanulságos volt volna ott látnunk a magyar nemzeti iskola történetét. De nem könyvben leírva ám! Hanem következőkép gondolom én ezt: Legyen ott képviselve a magyar iskola minden egyes ága történeti fejlődésében.

Hiszen mindössze csak nyolcz-kilenczszáz éves a magyar iskola; csak I. Istvánig vezethető vissza.

De a fejlődés fokait nem láttam ott képviselve. Ott kellett volna lenni a népiskolában használt könyveknek és tanszereknek a legrégebb időktől egész máig. Ki kellett volna állítani azokból a könyvekből, melyeket pl. a zárdai, fáriai és káptalani iskolákban használtak; a falusi és városi iskolákéiból a régebbi időkben; a „ratio educationis“ — hogy messzire ne menjek — idejebeli ábc-és és olvasókönyveket; a Bach-korszakbeli iskolák képviselői voltak volna az akkoriban használt könyveken és taneszközökön kívül a dictatumok egyes példányai, melyekből a régi iskolai archivumokban talán még feltalálhatók; és csak azután betetőzésül a jelenkori népiskola productumai és az e téren való új találmányok, melyek mind igen szép világításba helyezik közoktatásügyünket és melyek avatott toll által tárgyalás alá vétettek és nem eléggé dicsérhetők és méltathatók.

De miből lett mindez? E kérdésre találó feleletet kaptunk volna a történeti fejlődést feltüntető kiállítás által.

Valamint a népiskolai, úgy a közép- és szakiskolai és a felső tudományos intézetek ágában is fel lehetett volna tüntetni a fejlődést és haladást.

Az emberbaráti intézeteknél meglehetősen kielégítő képét találtuk a történetnek.

A tanítóképezdek közül egyesek küldtek ugyan értesítőket, mint p. o. a budapesti paedagogium, a bajai, kolozsvári, sárospataki és zilahi képezdek. De — azt hiszem — a magyar tanítóképzés szerves egy egészet képez, melynek összefüggő történetét, fejlődési mozzanatait ábrázolni szintén igen érdekes lett volna.

Pl. felmutatható a tanító- ill. mesterképzés, mikor csak 3—4—6 hónapig, mikor egy-két évig tartott, végül mikor három és négy évig tart a tanítóképezdei tanfolyam.

És hogyan haladt a tudományos paedagogia nálunk? A paedagogia irodalom, mint könyvek és folyóiratok; törvények, rendeletek és okmányok igen helyükön valóknak találtuk volna itt.

Végül igen vonzó lett volna egyuttal képcsarnokkal összekapcsolni az oktatásügyi kiállítást. Oda kellett volna függeszteni Comenius, Gr. Brunswick Teréz, Eötvös, Környei és mindazon lelkes honfiak és honleányok, egyház és államférfiak arczképeit, kik a népoktatás körül buzgólkodván, a magyar népiskolát a fejlődöttségnek jelen fokára emelték.

Hegyi Ignác, néptanító.

I r o d a l o m.

Német nyelvgyakorló magyarajkú népiskolák számára. Irták Spi-tzer Lipót és Weisz Lipót szécsényi tanítók. Ha egy nyelvtan a nyelvérzékét ébreszti, már is céljának megfelel, e könyvről ez annál inkább regisztrálható, mert szakavatott módszerrel a nyelv saját-ságai-val megbarátkozza a gyermekeket és ne u száraz gépszerű szabályokkal tulterheli. Már az első gyakorlatokban helyesírás-, beszéd- és gondolkozásra ösztönözi és szoktatja a tanulót. Az előforduló olvasmányok beszéd- és értelemgyakorlatokra nagyon is alkalmasak. Jó író csak az lehet, szólt a bold. Oktatásügyér, ha csak azért ír, hogy gondolatait és tapasztalatait kifejezze; e mű pedig egészben és részeiben arra vall, hogy szerzői az oktatás terén kiváló tapasztalattal és szakképzettséggel bírnak.

Grósz Gusztáv, Sz.-Tamáson.

— **Számoló könyv** a népiskolák számára. Dr. Mocnik Ferencz, lo-vag, csász. kir. országos tanfelügyelő. A 18-ik eredeti kiadás után át dolgozta s a legujabb magy. kir. miniszteri tantervhez alkalmazta Orbók Mór, a pozsonyi magy. kir. állami tanítónőképezde rendes tanára. Szerző által egyedül jogositott kiadás. 1885. Budapest és Pozsony. Kiadja Heke-nast Gusztáv utóda: Drodtleff Rezső. Ez a teljes czime annak az öt fü-zetből álló jeles népiskolai kézikönyvnek, mely Wigand F. K. diszes ki-állításában került ki sajtó alól. Sok okunk van arra, hogy e népiskolai tankönyv megjelenését örömmel üdvözöljük. Országszerre hallatszík a panasz, hogy elemi iskolai tanulók a számvetésben igen gyengék, s ezért a középtanodák alsóbb osztályaiban megfeneklenek s nehezen tud-nak tovább haladni. Miért? Azért, mert a számtan a népiskolában nem tétetik a tanítás középpontjává, mert hiányzik a tanítás egységessége, mert a tanítás fokozatában nincs logika, mert a tanítás alapját nem az okoskodás, hanem a theoria képezi. E bajoknak fő oka nem csak épen az, hogy nem voltak jó tankönyveink, hanem főleg az, hogy felületesen szerkesztett, abstrakciókkal telített példatárakat adtunk gyermekeink kezébe. Az előttünk fekvő Számolókönyv hivatva van mind eme bajokat fényesen orvosolni. Összes feladványait szorosán a gyakorlati élet, neve-zetesen a háztartás, ipar és kereskedelem köréből meríti s azoknak meg-oldását mindig következtetés útján, itt-ott praktikus mesterfogások által eszközölteti, az emlékező tehetség folytonosságát fejlesztő ugynevezett fejbeli számvetést folyton alkalmazza s a krétának és czeruzának csak szükség esetén enged tért. A metrikusrendszert, mint a gyakorlati szá-molás alapját — négy füzetben keresztül olyan remek fokozatossággal s kitünő alkalmazással tárgyalja, hogy reményünk lehet az iránt, hogy fiatal számvevőink, e könyvek használása mellett, annak teljes ismeret-ére jutnak s nem kellend bosszankodva néznünk, hogy az osztályok egész során át vergődött tanulók a metrikus rendszerről csak homá-lyos fogalommal bírnak. Mindezen előnyöktől eltekintve, elégséges lenne magának a szerzőnek, a számtani methódika e nagy mesterének fényes nevére hivatkozni, hogy e kézi könyveket a tanítók pártoló figyel-mébe ajánljassuk s elégséges lenne e számtanról csak az tudni, hogy Ausztria összes népiskoláiban kizárólag csak ez használtatik kézikönyvül. Orbók Mór e könyvek átdolgozását nagy szakértelemmel teljesítette, za-matos magyarsággal tárgyalja az egyes tételeket, a példákat hazai viszonyainkhoz alkalmazta, a hol kellett törült, a hol kellett, toldott s a mennyire a tárgy természete megengedte, még a hazaszeretet ápolására is figyelemmel volt. A szorgalmas és derék kiadó, Drodtleff Rezső, semmi áldozattól sem riadt vissza, hogy e könyveket diszes és tartós kiállítás-ban bocsáthassa ifjaink rendelkezésére. A füzetek ára mérsékelt, az 1-ső

füzet (I-ső osztály számára) 20 kr; a 2-ik füzet (II-dik oszt.) 20 kr; a 3-dik füzet (III-dik oszt.) 24 kr; a 4-dik füzet (IV-dik oszt.) 24 kr; az 5-dik kettős füzet (V. és VI-dik oszt.) 40. kr.*) Határozottan állítjuk, hogy e könyv a magyar tanügy irodalomban valóságos kincsét képezi és azért a legmelegebben ajánljuk tanítóink figyelmébe!

Igy nyilatkozik a Mocnik-Orbik-féle számoló könyvek fölött a P. L. 1885. 119. száma. Hozzá teszek csak annyit, hogy az 5. füzetet alapos megvizsgálás után az V VI. osztályba bevezetem.

Budapest.

Morgenstern Jakob, néptanító.

— **A Franklin Társulat** kiadásában megjelentek Usukási Fülöp és Schön József fővárosi néptanítóktól: „Zsidók története“ és „Kis Biblia“ című könyvek. Az előbbi a középiskolák felső osztályai, valamint minden művelt zsidó család számára; az utóbbi a zsendőbb koru fiatalságunk számára, melyből diszkötésű példányok is kaphatók. Mindkét könyv szép kiállítású és tartalmukról a napi lapók igen kedvezően nyilatkoznak.

— **Vass Mátyás** és **Sziklay Ferencz** szegedi tanítóktól megjelent: „Olvasókönyv“ (A B Cz) az első osztály számára. Nyomása és az írott betűk mintája (vonalak közt) egyesületünk hasonló című könyvére emlékeztet; de az olvasási anyag, valamint az elrendezés lényegesen különbözik. Különben minden ut Rómába vezet. Ára 16 kr.

Egyleti élet.

September hóban fizettek tagdíjat:

Pártoló tagok:		Katz Henrik, L.-Szt.-Miklós	4 frtot
Deutsch Jakab, Budapest	5 frtot	Keleti Vilmos, Bpest	4
Schmidt Albert, Losonez	5	Kohányi Sámuel, Bpest.	2
Dr. Simon József, Bpest	10	Paszternak Dávid, Priekopa	2
Rendes tagok:		Reich Ignác, Bpest	2
Baum Ármin, Permete	2 frtot	Schön József, Budapest	2
Baumgarten Simon, Miskolcz	4	Szirmai József, Vágújhely	2
Földesi Joachim, Budapest	1	Voglhut Dávid L.-Szt.-Miklós	4

V e g y e s e k.

Kérelem. Ezen számmal lapunk tizedik évfolyama fejeződött be. Ezen alkalomból a jövő hó elsején a közp. választmány határozata értelmében, az „Értesítő“ egy diszpéldányban fog megjelenni. Felkérhetnek tehát mindazon t. munkatársak, kik lapunk számára a lefolyt tíz év alatt akár csak egyszer irtak, küldenék be e számra egy tetszésszerű tárgy fölötti, a lap terjedelméhez mért rövid értekezésüket. Határidőül f. é. október 20-dika tűzetik ki.

E'öleges jelentés. Sajtó alatt van „Mózesi hit- és erkölcs tan“ elemi és felső iskolák számára, kivonat Hochmuth Abrahám veszprémi főrabbi „Isten ismeret és Istentisztelet“ című vallástani könyvéből, készítette Szép Lipót veszprémi tanító. Ezen könyv még f. é. október hóban lesz iskolai használatra bocsátható, mi ezennel az érdekeltek és a t. üggyársak szives tudomására hozatik.

— **Kitüntetés.** A pesti izr. nő-egylet, az orsz. izr. sikeknémák intézete, Frim Jakab és könyvkiadónk Zilahy Sámuel kiállított tárgyai a jury előtt kellő elismerést nyertek és a kiállítóknak a „kiállítási nagy érem“ íteltetett oda jutalomul. Fogadják a legőszintebb üdvözlésünket ez érdemelt kitüntetésre

*) A kiadó mutatvány füzetet a bevezetni szándékozó tanítóknak ingyen és bérmentve küld.

Ifj. Nagel Otto

könyvkereskedése

Budapesten, Muzeum-körút, a nemzeti színház bérházában.

Bevezetésre ajánlatos népiskolai tankönyvek:

- Módszeres tornatanítás** I. Népiskolai tornagyakorlatok, irták Horváth F. és Juhász Gy. Ára —.40
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító, I. rész a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító, II. rész a népiskolák V. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító III. rész a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20
- A földrajz tanulását e könyvecske a gyermeknek nagyon megkönnyíti, mivel minden fölöslegest mellőzve, rövid velős szavakkal és hiánytalanul a szükséges ismereteket nyújtja.
- Magyarország története** párhuzamosan alkotmányunk vázlatával és a főbb világesemények függelékével az újabb miniszteri tanterv alapján, írta Barna J. főv. tanító. Harmadik kiadás. Kemény kötésben —.30
- Népiskolai számtan** I. rész, a népiskolák II. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K., kemény kötésben ára —.15
- Népiskolai számtan** II. rész a népiskolák III. osztálya számára, irták Virág (Schön) J. és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —.20
- Népiskolai számtan** III. rész a népiskolák IV. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben —.20
- Népiskolai számtan** IV. rész a népiskolák V. és VI. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, Kemény kötésben ára —.40
- E könyvecske osztályról osztályra vezeti a gyermeket az elemi számtan ismétlésébe a vidéki gyermek látköréből vett gyakorlati példákat alkalmazva, miért könyv vidéki iskolában különösen helyén van.
- Az egyenletek** megfejtése népszerű modorban írta Schwarz M. állami tanító a népiskolák V. VI. osztályai és polgári iskolák számára —.40
- E könyv jövedelméből az országos tanítók árvaháza jára minden elkelt példány után tíz-tíz krajczár szerző részéről fordítottatni fog.
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N. I. rész. Kemény kötésben ára —.30
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N. II. rész. Kemény kötésben ára —.25
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N. III. rész. Kemény kötésben ára —.35
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N. IV. rész. Kemény kötésben ára —.35

Minden bárhol kiadott vagy hirdetett könyv nálam és a legelőnyösebb árszámmal mellett kapható. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek. Ki-merítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen bérmentve küldetnek.

Német nyelven:

- Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben**, írta Flesch M. fővárosi tanító I. Theil für die unteren Jahrgänge der Volksschule. Második kiadás, Kemény kötésben ára —.30
- Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben**, írta Flesch M. fővárosi tanító II. Theil für die oberen Jahrgänge der Volksschule. Kemény kötésben .. —.30

Schlesinger Ignácz nyomdája. Budapest, rostély-utca (Károlykaszárnya) 7. sz.

AZ ORSZÁGOS

MAGYAR IZR. TANÍTÓ-EGYESÜLET

ALAPSZABÁLYAI.

1880.

BUDAPEST,
NYOMATOTT SCHLESINGER ÉS WOHLAUERNÁL
1881.

Az
Országos Magyar Izraelita Tanító-egyesület
Alapszabályai. 1880.

I. Az egyesület neve.

1. §.

Az egyesület neve: „Országos magyar izraelita tanító-egyesület“.

II. Az egyesület célja.

2. §.

Az egyesület célja:

- a) rendes tagjait, illetőleg azoknak özvegyeit s árvait, a mennyire lehetséges, anyagilag és erkölcsileg gyámolítani;
- b) a héber nyelvi és egyéb vallásbeli tantárgyak oktatási módjának megállapítását létrehozni, czélszerű iskola tankönyveket kiadni, a tanítói rendhez tartozók kiképeztetését létrehozni és lehetővé tenni, szóval a honi izr. iskolák felvirágzását — a fennálló országos törvények körén belül — előmozdítani;
- c) derék tanítók ajánlása és a mennyire lehetséges, érdekükben való ajánlási közbenjárás;
- d) az izr. tanítók állandósítása körül, minden a törvény által megengedhető eszközzel működni.

III. Eszközök az egyesület céljainak elérésére.

3. §.

- a) Rendes tagok évi járuléka;
- b) az egyesület alaptőkének kamatai;
- c) az egyesület által kiadandó év- és tankönyvek, valamint az „Értesítő“ tiszta jövedelme;
- d) nemeskeblű iskola és tanügybarátok adakozásai és hagyományai.

IV. Az egyesület tagjai és azoknak kötelességei.

4. §.

Az egyesület áll:

- a) rendes,
- b) alapító,
- c) pártoló és
- d) tiszteletbeli tagokból.

5. §.

Az egyesületnek rendes tagja lehet: Szent István korona országában működő minden okleveles tanító és tanítónő és köteles minden felvétetni óhajtó tag egészségét tisztí orvos által kiállított bizonyítvánnyal igazolni évenként 4 forintnyi járulékot fizetni, mely évi járulék azonban négy részletben is törleszthető.

6. §.

A ki az egyesületi tőkéhez egyszers-mindenkorra legalább is 50 o. é. forinttal járul: az alapító tag; a ki az egyesületet 5 éven át legalább évenkénti 5 forintos segélyben részesíti: az pártoló tag; tiszteletbeli tagokká csak oly egyének választhatók, kik hazánk oktatás-nevelésügye terén kiváló érdemeket szereztek.

V. Az egyesületi tagok jogai.

7. §.

Minden rendes alapító és pártoló tag a közgyűlésen részt vehet és így választási joggal bír, ha legalább is egy év óta tagja az egyesületnek. A rendes tagoknak következő anyagi segélyezések engedélyeztetnek:

a) Betegségi segélyezések.

Megbetegedés esetén, ha az egyesület 100 rendes tagot számít, hat héten át hetenként 4 frtot kap. Ezen idő lefolyása után a választmányra bízatik a megbetegedett tagot — a fennforgó szükséghez mérten — tovább is belátása szerint segélyezni.

b) Rendkívüli segélyezések.

mint p. gyógyfürdő használatára, mely rendkívüli segélyezési összeg azonban a 60 frtot meg nem haladhatja.

c) Végadomány.

Hivatalosan bebizonyult munkaképtelenné válás esetén 50 forintot kap a rendes tag. Ezen kedvezményben azonban csak az részesülhet, ki legalább is 10 éven át tagja az egyesületnek, és tagsági díját rendesen lefizette.

d) Özvegyek és árvák jutaléka.

Az egyesület rendes tagja meghalálózása esetén, annak özvegye, illetőleg kiskorú gyermekei, ha az egyesület 100 rendes tagot számít, egyszer mindenkorra 100 forintnyi átalányt nyernek az egyesület pénztárából. A rendes tagok szaporodásával pedig minden további 50 tag után 30 forinttal növekszik a fizetendő átalány is. Ezen jutaléki összeg azonban soha sem haladhatja meg a 200 forintot.

Ha az egyesület 100 rendes tagnál kevesebbet számlálna, akkor a választmány az a), b) és d) alatt felsorolt segélyezéseket is az egyesület tagjainak számarányához mérten lejjebb szállíthatja. Ezen §. alatt felsorolt anyagi segélyezések, tekintet nélkül a tagsági időtartamra nyújtatnak, és csakis c) pont alatt felhozottaknál jöhet a tagsági időtartam tekintetbe.

8. §.

Azon rendes tagok, kik az 50-ik életévet meghaladva lépnek az egyesületbe csak a 7. §. a) és b) pontjában foglalt kedvezményekre tarthatnak igényt. A 7. §. d) pontjában foglalt kedvezmények ezen tagokra nem vonatkoznak.

9. §.

VI. Jogok elvesztése.

Aki egy egész éven át évi járulékát be nem fizette, megszűnt az egyesület tagja tenni, és valamennyi jogát elveszíti anélkül, hogy a már befizetett járulékok visszatérítésére igényt tarthatna. Rendkívüli esetekben azonban a választmány — a nata'áni mostoha körülmények tekintetbe vételével — további 6 hónapig terjedő fizetési halasztást engedélyezhet.

10. §.

Az egyesületből egyszer kilépett tag, ha netalán ismét az egyesület kebelébe akar lépni, köteles az elmulasztott időszakra eső tagsági hátralékot pótolni. Rendkívüli esetek alkalmával, a választmány felhatalmaztatik a hátralékok részbeni, vagy egészben való elengedésére. Azon rendes tagok pedig, kik időközben a tanítói hivatalt valamely más hivatáskörrel felcserélik, valamint azok is, kik Sz. István korona országain kívül telepednek le, megszűnnek az egyesület tagjai lenni.

VII. Az egyesület igazgatósága.

11. §.

Az egyesület igazgatósága: 1 elnök, 2 alelnök, 1 titkár, 1 pénztár-tok, 2 ellenőr és 41 választmányi tagból áll, mely utóbbi számnak legalább is fele tanítókból álljon.

12. §.

Az elnök, 2 alelnök, minden tisztviseelő s 15 választmányi tag a központi választmányt képezik, melynek tagjai Budapesten állandóan laknak.

13. §.

Az elnök az egyesület ügyeit vezeti, a választmány egyetértésével a közgyűlést egybehívja, választmányi — valamint közgyűlések tartása alkalmával elnököl, az alapszabályok, valamint a közgyűlési határozatok fogantatásáért kezeskedik és ezeknek végrehajtása felül a felelősséget magára vállalja. A titkárral együtt végzi a levelezést, az ellenörökkel együtt átnézi az egyesület számadásait és köteles időről az igazgató tagok jelenlétében a

pénztár állapotát megvizsgálni, a választmányi ülések és bizottsági tanácskozások megtartását meghatározza. Sürgős esetekben jogosítva van az ellenőr hozzájárulásával a választmány előtt utólag történendő okadatolás mellett 20 frt erejéig szóló utalványt kiszolgáltatni, végre az egyesületet a hatóság és magánszemélyek előtt képviseli.

14. §.

Az alelnökök kötelesek az elnököt az egyesületi ügyekben támogatni s szükség esetében azt saját felelősség mellett helyettesíteni. Az ügyek vezetésében havonként váltják fel egymást.

15. §.

A titkár köteles az egyesület levelezését és könyveit vezetni, a hivatalos ügyiratokat és jegyzőkönyveket fogalmazni és mindezeket aláírni.

16. §.

A pénztárnok átveszi a beküldött pénzeket, kifizeti az elnök és egyik ellenőr által aláírt utalványokat, szabályszerű pénztárkönyvet vezet és köteles a pénztár állását az elnök és ellenőr kívánatára kimutatni. A fel nem használt pénzeket havonként — a választmány határozata szerint — vagy kamatozó állampapírokban, vagy pedig valamely budapesti szolidnak elismert takarékpénztárban lehetőleg gyümölcsözően elhelyezi és egyáltalában felelős a pénztárért. Akadályoztatása esetében köteles a pénztárnok a választmányt idejekorán erről értesíteni, mely utóbbi saját kebeléből választ helyettest.

17. §.

Az ellenőrök kötelesek a pénztár s a könyvelés felett pontosan őrködni. A pénztárnokkal egyetemben az évi járulékok pontos befizetéséről gondoskodnak, minden az elnök által előírt számadást és utalványt aláírják és ellenőrzik a pénzbeszedőt. A működésben havonként váltják fel egymást.

18. §.

A központi választmány havonként egy, sürgős esetekben pedig több ülést is tart. 5 választmányi tag írásilag okadatott követelése folytán, köteles az elnök 3 nap alatt választmányi ülést egybehívni. Érvényes határozat hozatalra, az elnökön kívül, legalább is 6 választmányi tag jelenléte szükséges.

A központi választmány azon kérdések fölött határoz, melyek a 22. §. szerint a közgyűlésnek fentartva nincsenek. Továbbá őrködi az alapszabályok pontos megtartása felett, kidolgozza a házügy menetrendjét, utasításokat ad a vidéki választmányi tagoknak a tagok felvétele és kitörülése, valamint s fizetett hivatalnok s a szolga alkalmazása fölött határoz, érdemes egyéneket tiszteletbeli tagoknak való megválasztása végett a közgyűlésnek ajánlatba hoz. hivataloskodókat felelősségre vonhat, jelentéseket, javaslatokat, panaszokat elfogad, felhatalmaz utalványok kiszolgáltatására és egyesületi szükségések beszerzésére, az egyesületi pénzek elhelyezése felett határoz, meghatározza a közgyűlés elé terjesztendő tételeket és minden a magy. izr. tanítók paedagogiai tovább művelését célzó javaslatot és ezt előmozdító eszközök tanácskozás alá vesz.

19. §.

A fővároson kívül lakó választmányi tagoknak az egyesület paedagogiai kiadványait tágabb körben ajánlaniok, a kerületökbeu lakó egyesületi tagok által támogatás végett benyújtandó folyamodványaikat véleményezniök és általában az egyesület anyagi és erkölcsi érdekeit előmozdítaniok kell.

Minden vidéki választmányi tagnak térfoglalát és fekvés szerint 1—3 megye jelöltetik ki hatáskörül. A kerületében lakó egyesületi tagok névjegyzékét megkapván, azon kell lennie, hogy azok járulékaikat pontosan befizessék. Iparkodnia kell továbbá: rendes, alapító és pártoló tagokat szerezni az egyesület részére. A vidéki választmányi tagoknak jogában áll tiszteletbeli tagokat javaslatba hozni. Fontos alkalmaknál a vidéki választmányi tagok is meghivandók a tanácskozásokhoz, valamint viszont nekik kötelességükben áll a központi választmánynak az egyesületet érdeklő minden fontosabb eseményről jelentést tenni.

Minden vidéki kerületben lakó egyesületi tagok, az ottani választmányi tag elnöklete alatt évenként egyszer tartanak ülést, mely alkalommal nemcsak az egyesület érdekeit előmozdító javaslatok, hanem a zsidófelekezeti iskolaügyre vonatkozó kérdések is megvitathathatók s ezen ülésekről szóló jegyzőkönyveket további intézkedés végett a központi választmánynak meg kell küldeni.

20. §.

Mindezen hivatalok, a titkárét kivéve, csupán tisztségek, és így jutalmazással egybekötve nincsenek.

VIII. Közgyűlés.

21. §.

Minden harmadik évben, és pedig az őszi szünidők alatt az ország fővárosában közgyűlés tartatik, melyre valamennyi egyesületi tag meghívandó. A közgyűlés ideje és helye valamint a tárgyalás alá kerülendő tételek sorrendje a tagoknak a központi választmány által 4 héttel előbb sajtó útján tudomásul hozatik. Sürgős esetekben rendkívüli közgyűlések tarthatók, 30 tag írásilag okadatolt kívánata folytán azonban köteles a központi választmány rendkívüli közgyűlést egybehívni. Ervényes határozathozatalra 40 tag jelenléte szükséges. Ha kevesebb a megjelent tagok száma, a közgyűlés a legközelebbi husvétii szünidőig elnapoltatik, mely közgyűlés azután tekintet nélkül az egyesületi tagok számára határozatképes.

A közgyűlés teendői.

- a) A lefolyt 3 évről való számadási jelentésnek átvétele s megvizsgálása.
- b) Az elnök által a választmány nevében tett javaslatok és igazgatási ügyekről előterjesztett jelentések feletti határozathozatal.
- c) Az egyesületi tagok által tett javaslatok feletti határozathozatal.
- d) Az alapszabályok netaláni módosítása, melyek — módosulásuk esetén — az illető hatóságnak helybenhagyás végett előterjesztendők.

Paedagogiai kérdések 4 héttel a közgyűlés előtt a választmányhoz küldendők.

e) A tisztviselők megválasztása — a 23-ik §. értelmében — valamint a pénztárfelülvizsgáló s egy 5 tagból álló szavazatszedő bizottság megválasztása, kik azonban a választmány kebeléből nem választhatók.

f) A tisztviselőség részére a kellő felmentési okmányt kiszolgáltatja.

g) Közgyűlési jegyzőkönyvek hitelesítésére 2 tagnak való kiküldése, és végre,

h) a választmány által ajánlott tiszteletbeli tagok megválasztása.

IX. Választások.

23. §.

Az elnök, valamint az összes igazgató és választmányi tagok (kivéve a titkárt, ki a választmány által választatik meg) és az 5 póttag a közgyűlés által 3 évre és pedig általános szótöbbséggel és titkos szavazással választatnak meg. Szavazategyenlőség alkalmával szűkebb választás eszközöltetik.

24. §.

A hivatalos teendők, az ujon megválasztott tisztviselők általi átvételeig a visszalépő tisztviselőség által felelősség terhe alatt tovább is folytatandók.

25. §.

Ha a 3 év folyama alatt valamely igazgatói vagy választmányi tag visszalépne, vagy halállal kimulna, helyébe azon választmányi tag lép, mely a választásnál a megválasztottak után aránylag a legtöbb szavazatot nyert; az igazgatói tag helyét a választmány a legközelebbi közgyűlésig egy választmányi tag által tölti be.

X. Az egyesületi alaptőke.

26. §.

Az egyesület vagyona és az évenként netalán fenmaradó többletek, valamint határozottan e célra szánt adakozások, hagyományok stb. az egyesület tőkét képezik. Az egyesület vagyona képező értékpapírok — elismervény kiszolgáltatása mellett — a budapesti izr. hitközség letéti hivatalának őrzés végett átadandók. Az egyesület vagyona vonatkozó iratok pedig az egyesület helyiségében levő hármas zárral ellátott tűzmentes pénztárban őriztetnek. Az egyesületi alaphoz minden tagnak egyenlő joga és igénye vagyon.

27. §.

Ha az egyesület vagyona képező valamely sorsjegy tekintélyes nyereseménnyel huzatnék: úgy a nyeresemény tartalékalapul elhelyeztetik, melynek hovatfordítása felett a legközelebbi közgyűlés határoz.

28. §.

Az összes bevételnek $\frac{3}{4}$ része egyesületi célokra, $\frac{1}{4}$ része, valamint hagyományok az alaptőkéhez csatolandók.

XI. Az egyesület törvényhatósága.

29. §.

Az egyesület feloszlása csak a közgyűlés többségének határozata folytán történhetik, ha t. i. az egyesület tagjainak $\frac{3}{4}$ része van jelen. A felosztást illető határozat, mielőtt végrehajthatnák, a magas országos hatóságnak megerősítés végett felterjesztendő.

30. §.

Feloszlatás esetén a meglevő alaptökének fele, oly munkaképtelen tanítók közt felosztatik, kik legalább 3 éven át az egyesület rendes tagjai valának; másik fele pedig tanítók után maradt kiskorú árvák neveltetésére fordittatik.

31. §.

Az elosztás módozatát azon közgyűlés határozza meg, mely az egyesület felosztását határozza.

32. §.

Azon esotben, ha az egyesület az alapszabályokban meghatározott célt és eljárást, illetőleg hatáskörét meg nem tartja: a kir. kormány által a mennyiben további működésének folytatása által az állam, vagy az egyesületi tagok vagyoni érdeke veszélyeztetnék — haladéktalanul felfüggesztetik, s a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest végleg fel is oszlattatik, vagy esetleg az alapszabályok legpontosabb megtartására, különbeni felosztás terhe mellett köteleztetik.

Budapest, 1880. október 27.

Hecht Fülöp,

egyes. titkár.

Seligman Eleázár,

egyes. elnök.

60400. szám.

Látta a m. kir. belügyminiszter, oly megjegyzéssel, hogy az egyület felosztása esetén vagyonának hováfordítása tárgyában hozandó közgyűlési határozat fogantositás előtt a királyi belügyminiszteriumhoz felterjesztendő.

Buda-Pesten 1881. évi január hó 1-én.

A miniszter helyett:

Prónay József,

államtitkár